

УДК 378

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2019.171121>

Марія Клепар, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри міжнародних відносин ДВНЗ “Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника”

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ З ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-МІЖНАРОДНИКІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

У статті здійснено предметний структурно-функціональний аналіз освітніх програм спеціальності “Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії” галузі знань “Міжнародні відносини” з позицій їхньої відповідності вимогам, критеріям, стандартам національних і міжнародних нормативних освітніх документів. З’ясовано, що, з одного боку, вони відповідають основними параметрами і стандартам проекту ТЮНІНГ (відповідність основним умовам, визначення профілю і рівня програми, загальних і фахових компетентностей, розроблення питань щодо кредитів і навантаження, аналіз ресурсів реалізації освітньої програми тощо), з іншого боку, подальшого вдосконалення потребує вибір нормативних навчальних дисципліни різних циклів, які опановують студенти-міжнародники.

Ключові слова: вища школа; міжнародні відносини; професійна підготовка; навчальні програми; професійні стандарти.

Табл. 2. Літ. 4.

Mariya Klepar, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the International Relations Department, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

STRUCTURAL AND FUNCTIONAL ANALYSIS OF EDUCATIONAL PROGRAMS FOR PREPARING INTERNATIONAL STUDENTS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTES OF UKRAINE

International relations is the branch of knowledge of the humanitarian field, the value of which is constantly growing. The European integration and the development of sustainable and successful international cooperation is a priority of Ukraine. Professional training of international specialists is the key to successful cooperation of Ukraine within the international organizations to implement its own strategies of social, economic, and political development against the backdrop of the world's democratic processes. Professional training in International Relations, Social Communication and Regional Studies in Ukraine is carried out in accordance with the Constitution of 10 Ukraine, the Law on Education of Ukraine (2014), and other normative documents. This major is under the pressure of the constantly changing global trends. Because of this, the training process undergoes the necessary improvements. International Relations implementation as Current Pedagogical Issue addresses the algorithm of the research (methodology of use of systemic, structural and functional, axiological, intercultural, constructivist, functional approaches) as well as the analysis of theoretical principles (modern philosophical, sociological, educational, psychological, economic theories and concepts, and development trends in the sphere of international relations in global context) of professional training in international relations.

The article presents the thorough analysis of the system of professional training in International Relations major due to Bachelor of Arts degree requirements at the University of Ukraine. The study identifies the main types of studying programs of International Relations major. The theoretical study contains the overview of all the aspects of the educational process organization, university education curricula, which were developed by the University of Ukraine. The research reveals the main tasks and stimuli, which are set in the process of professional training of the international relations specialists according to studying programs of Bachelor. The article also analyzes the basic knowledge and skills, on formation and development of which the professional training of international relations specialists. **Keywords:** professional training, education and qualification level, studying program, discipline, learning process, an international specialist, a bachelor.

Keywords: higher education; specialists of international relations; professional training; educational programs; professional standards.

Постановка проблеми. Одним із головних складників і стрижневих компонентів, що визначають зміст вищої освіти та професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі знань “Міжнародні відносини”, є освітня (освітньо-професійна) програма (ОПП). Виходячи з національного і міжнародного досвіду,

у Законі України “Про вищу школу” (2014) вона трактується як система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочинати навчання за цією програмою (ст. 1) [2]. Підготовка освітніх програм супроводжується складним процесом

удосконалення їхньої структури та розробки поняттєво-категорійного апарату, що має забезпечити адекватне визначення сутності її окремих компонентів.

Зазначенні чинники й умови та труднощі й перспективи реформування системи вищої освіти України в контексті її інтеграції у європейський освітній простір актуалізують наукову і практичну потребу, значущість здійснення спеціального комплексного аналізу проблеми розробки освітніх програм, за якими здійснюється професійна підготовка майбутніх фахівців у галузі знань “Міжнародні відносини”. Після багатьох структурних змін з 2015 – 2016 рр. вона має три спеціальності: “Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії” та “Міжнародні економічні відносини” і “Міжнародне право”. У цій статті обмежуємося поглибленим аналізом першої спеціальності, яка 2015 р. інтегрувала спеціальності “Міжнародні відносини”, “Міжнародна інформація”, “Країнознавство”, що відповідним чином позначилося на змістовій наповненості її ОПП.

Аналіз останніх досліджень і публікацій здійснюємо з позицій виокремлення двох основних груп наукових і навчально-методичних студій, які стосуються: а) розробки теорії і практики укладання освітніх програм нового покоління (А. Гончарова, В. Гуло, В. Кремень, К. Левківський, В. Погребняк, М. Присенко, Ю. Рашкевич та ін.); б) вивчення питань професійної підготовки студентів-міжнародників (Г. Джоунс, К. Істоміна, К. Кнайппер, Н. Муқан, В. Третько та ін.). Синтезований аналіз цих й інших наукових напрацювань свідчить, що означена в назві статті проблема не була предметом спеціального вивчення та потребує спеціального дослідження.

Мета статті полягає у здійсненні предметного структурно-функціонального аналізу освітніх програм зі спеціальності “Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії” галузі знань “Міжнародні відносини” з позицій їхньої відповідності вимогам, критеріям, стандартам національних і міжнародних нормативних освітніх документів.

Виклад основного матеріалу. У процесі нашої дослідницької роботи було зібрано і систематизовано понад 20 освітніх програм зазначеної спеціальності. За результатами попереднього ознайомлення з ними для предметного поглибленого аналізу відібрали ОПП, які, з нашого погляду, відзначаються найбільшою ґрунтовністю, оригінальністю й відповідністю національними і міжнародним вимогам, стандартам. Вони були підготовлені у

2016 – 2017 рр. навчальними підрозділами Відкритого Міжнародного університету розвитку людини “Україна”, Запорізького національного університету, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київського університету імені Бориса Грінченка, Національного університету “Львівська політехніка”, Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Хмельницького національного університету, Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича та Чорноморського національного університету імені Петра Могили.

Цей етап науково-дослідницької роботи дозволяє зробити три попередні важливі для подальшого аналізу висновки. По-перше, вагомим чинником успішної розробки освітніх програм стало об’єднання і концентрація колективних зусиль команд фахових викладачів, що мали досвід адміністративної, викладацької, організаційної праці, зокрема щодо акредитації і ліцензування окремих спеціальностей. Зазвичай нижчим був рівень освітніх програм, коли їхніми розробниками виступали окремі особи. По-друге, діяльність у цьому напрямі мала циклічний характер та завдяки самоаналізу і моніторингу постійно вдосконалювалася. Якісні зрушення відбулися у 2015 – 2017 рр., коли в основу методології конструювання профільних ОПП був покладений студентоцентрикований підхід, що репрезентує апробовану учасниками проекту ТЮНІНГ “модель гармонізації освітніх програм” [1].

По-третє, попри детальне визначення на нормативному і науково-методичному рівнях формальних вимог до структури і змістового наповнення ОПП, у цьому сенсі вони не стали уніфікованими нормативними документами (на що спрямовує квітневий 2017 р. лист Міністерства освіти і науки до ЗВО України [3]). Це, з одного боку, ускладнює їхній аналіз, з другого, виявляє оригінальні підходи до конструювання освітніх програм та визначення змісту підготовки майбутніх міжнародників.

У таблиці 1 представлено результати здійсненого на основі підходів, вимог, стандартів проекту ТЮНІНГ, який реалізувався у 2000 – 2006 рр. європейськими університетами країн-членів Болонського процесу з метою вироблення методології сумісності та зіставлення рівнів і змісту освітніх програм у різних предметних галузях вищої освіти [1; 4], комплексного аналізу основних параметрів ОПП нового (третього) покоління з різних спеціальностей освітньої галузі “Міжнародні відносини” за трьома оціночними характеристиками: “позитивні здобутки”: “+”;

Таблиця 1.

Результати комплексного аналізу основних параметрів ОПШ нового (третього) покоління різних спеціальностей освітньої галузі “Міжнародні відносини”

Параметри оцінки ОПШ	Оціночні характеристики: “позитивні здобутки”: “+”; “прогалини”: “-”; “посередній результат, що потребує подальшого вдосконалення”: “!”
Відповідність основним умовам	<p>“+” визначення суспільних потреб нових програм на міжнародному, національному, регіональному рівнях; наявність необхідних ресурсів для створення і реалізації програм усередині ЗВО; формальні зобов’язання партнерських вишів щодо реалізації спільних програм, програм подвійних дипломів тощо;</p> <p>“-” проведення широких консультацій із зацікавленими сторонами, зокрема працедавцями, фахівцями (випускниками), державними та громадськими установами і організаціями; юридичне визнання освітньої програми в інших країнах;</p> <p>“!” можливості залучення додаткових фінансових, матеріальних, кадрових ресурсів; порозуміння між партнерськими ЗВО щодо тривалості освітньої програми і її кредитного виміру</p>
Визначення профілю освітньої програми	<p>“+” визначення мети програми щодо задоволення професійних і соціальних вимог; призначення програми в контексті майбутнього працевлаштування;</p> <p>“-” консультування із зацікавленими сторонами щодо визнання потреби в освітній програмі;</p> <p>“!” цільова орієнтованість програм на певні соціальні групи та визначення її місця в національному і міжнародному освітньому й професійному просторі; наукова зацікавленість у програмі серед викладачів і студентів; розуміння освітнього контексту реалізації програми</p>
Мета програми і кінцеві результати навчання	<p>“+” формулювання результатів навчання в рамках фахових (предметно-спеціальних) і загальних компетентностей, які включають знання, уміння, навички та розуміння, здатності і цінності;</p> <p>“-” визначення гарантій того, що результати навчання будуть зрозумілими і визнаними у Європі та за її межами;</p> <p>“!” правильне визначення результатів навчання на рівні всієї програми та її окремих компонентів; гарантованість прогресу і послідовності розвитку програми загалом та її окремих модулів зокрема</p>
Визначення загальних і фахових компетентностей	<p>“+” чітка визначеність і сформульованість загальних і фахових компетентностей, якими студенти мають оволодіти у процесі навчання; відповідність рівня компетентностей рівню освітньої програми;</p> <p>“-” визначення послідовностей розвитку компетентностей у процесі реалізації програми; способи та методологічні підходи щодо оцінювання компетентностей відносно визначених результатів навчання; фіксація можливостей порівнювання зазначених в освітній програмі компетентностей із європейськими аналогами, що стосуються відповідних спеціальностей;</p> <p>“!” вираження компетентностей у конкретних вимірах; опис підходів до викладання і навчання з метою розвитку визначених компетентностей</p>
Визначення рівня програми	<p>“+” опис рівнів навчання у набутих знаннях, уміннях, навичках, здібностях, здатностях, зокрема щодо їхнього застосування на практиці;</p> <p>“-” урахування початкового рівня вступників при визначенні їхніх навчальних потреб;</p> <p>“!” відповідність рівня результатів навчання і компетентностей вимогам європейської та національної рамок кваліфікацій</p>
Розроблення питань щодо кредитів і навантаження	<p>“+” відповідність програми основним властивостям ЄКТС; визначеність кредитів у програмі та правильність їхнього розподілу; визначення механізмів перевірки відповідності призначених кредитів обсягам навчального навантаження студента;</p> <p>“-” присутність інформації про певну освітню програму в Інформаційному пакеті ЄКТС певного вишу;</p> <p>“!” збалансованість навантаження студентів під час різних навчальних періодів у сенсі навчання, викладання, оцінювання та їхнє включення в організацію цього процесу; забезпеченість в освітній програмі мобільності студентів</p>
Аналіз ресурсів реалізації освітньої програми	<p>“+” визначення власного кадрового потенціалу ЗВО і потреби додаткового залучення фахівців;</p> <p>“!” передбачення в освітній програмі підвищення кваліфікації викладацького складу у зв’язку з новими підходами до їхнього створення та викладання, навчання й оцінювання загалом; гарантованість місць для практики студентів тощо</p>

“прогалини”: “–”; “посередній результат, що потребує подальшого вдосконалення”: “!”.

Підсумовуючи викладені в таблиці результати аналізу, можемо стверджувати, що загалом навчальні програми з освітньої галузі “Міжнародні відносини” активно еволюціонують у напрямі наближення до європейських вимог і стандартів, визначених у проекті ТЮНІНГ. До їхніх позитивних рис і характеристик можна віднести: чітке формулювання мети, загальних і фахових компетентностей; конкретний опис рівнів навчання в набутих знаннях, уміннях, навичках, здібностях, здатностях; орієнтованість на задоволення професійних і соціальних вимог студентів, зокрема в контексті їхнього майбутнього працевлаштування тощо. Основні прогалини й недоліки ОПП пов’язані із відсутністю фіксації можливостей для зіставлення різних параметрів і компонентів національних освітніх програм із відповідними профільними європейськими аналогами та ін.

Сказане повною мірою стосується спеціальності “Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії”. Аналіз показав, що вони переважно складаються з трьох-чотирьох основних компонентів, які в синтезованому вигляді представляємо у таких формулюваннях:

1. Цілі навчання (формування знань із теорії і практики міжнародних відносин, зовнішньої політики, світової політики, міжнародної безпеки, міжнародних комунікацій, конфліктології, розвитку міжнародних регіонів; отримання кваліфікації для ефективної роботи в означених сферах та у ділянках комплексного аналізу і прогнозування розвитку міжнародних відносин, міжнародного співробітництва і функціонування міжнародних, освітніх і науково-дослідницьких організацій).

2. Об’єкти вивчення (міжнародні відносини, зовнішня політика держав, міжнародні організації і комунікації, взаємодія держав і регіонів на глобальному, регіональному, локальному рівнях, міжнародна безпека і конфлікти, транскордонні і транснаціональні відносини; методологія і методи досліджень цих феноменів).

3. Теоретичний зміст (комплексні знання про міжнародні відносини, системи і конфлікти; міжнародну безпеку; джерела зовнішньої політики держави, країни і регіону; міжнародні комунікації і міжнародний інформаційний простір тощо).

4. Методи, методики і технології (збір, аналіз інформації у сферах міжнародних відносин і комунікацій, зовнішньої політики, міжнародної безпеки; визначення і прогнозування розвитку міжнародних відносин у різноманітних ділянках;

професійне використання іноземних мов у фаховій діяльності; здійснення наукових досліджень проблем міжнародних відносин і т. ін.).

Розробники більшості ОПП спеціальності “Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії” досягли визначеного у проекті ТЮНІНГ рівня міжнародних критеріїв і вимог при описі нормативного змісту підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованих у термінах результатів навчання. Зокрема, вони включають такі основні елементи:

А). Активна вербальна форма – студенти повинні: демонструвати знання з методики збору, обробки статистичних даних про особливості політичного і соціально-економічного розвитку суспільно-територіальних систем, країн, регіонів та їхньої зовнішньоекономічної діяльності; уміти здійснювати ефективну комунікаційну взаємодію засобами усного мовлення та інформаційних технологій і т. ін.

Б). Зазначення типу результату навчання – проявляється у: а) вміннях систематизувати широкий обсяг інформації і формувати банк даних про окремі країни і регіони світу; складати план і розробляти методики дослідження суспільно-територіальних систем, окремих країн, регіонів; оперативно готувати інформаційні довідки про країни і регіони світу; визначати джерела отримання необхідної інформації; виокремлювати головні й другорядні аспекти актуалізованої проблеми в суспільно-політичній літературі і періодичних виданнях; б) знаннях про історію і специфіку розвитку зовнішньої і внутрішньої політики держави; в) навичках і готовності теоретично оцінювати зазначені вище процеси і явища та практично в різний спосіб захищати національні інтереси України тощо.

В). Тематична галузь результату навчання: збір і обробка статистичних даних про особливості політичного і соціально-економічного розвитку суспільно-територіальних систем, країн, регіонів та їхньої зовнішньоекономічної діяльності; здійснення усного перекладу з іноземної мови (у більшості ООП англійської, німецької, французької, а також / або іспанської, польської, румунської тощо) на українську мову і навпаки; модернізація і вдосконалення методики аналізу і прогнозування політичного й соціально-економічного розвитку суспільно-територіальних систем, країн, регіонів і т. ін.;

Г). Очікуваний стандарт або рівень, який планується досягнути за результатами навчання: уміти реферувати або тезово передавати зміст суспільно-політичної інформації в наукових поняттях і термінах; знати і вміти застосовувати

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ З ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-МІЖНАРОДНИКІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

чинне законодавство України та орієнтуватися в законах інших держав тощо.

Г). Масштаб і контекст результату навчання: прогнозування політичного і соціально-економічного розвитку та зовнішньополітичної діяльності суспільно-територіальних систем, країн, регіонів; володіння сучасною методологією обґрунтування рішень і вибору стратегії діяльності з урахуванням загальнолюдських цінностей, суспільних, державних, виробничих і особистісних інтересів і т. ін.

Аналіз ОПП і навчальних планів дозволяє виявити спільні та особливі тенденції формування окремих циклів навчальних дисциплін із спеціальності “Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії”, які фактично інтегрували дисципліни з трьох попередніх спеціальностей “Міжнародні відносини”, “Міжнародна інформація”, “Країнознавство”. Їхній вибір значною мірою зумовлюється тим, що підготовка переважно здійснюється в навчальних підрозділах ЗВО, які функціонують на базі

колишніх реорганізованих історичних факультетів. Тому навчальний процес орієнтований на поглиблене вивчення історико-ретроспективного, політологічного, країнознавчого аспектів розвитку міжнародних відносин, а також кількох іноземних мов.

Виходячи з аналізу освітніх програм і навчальних планів вищів, де існує спеціальність “Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії”, у таблиці 2 за показником “частота викладання” представлені нормативні навчальні дисципліни різних циклів, які опановують студенти.

Попри певну умовність представленої в таблиці вибірки, вона дає достатньо належне уявлення про загальну систему дисциплін, які опановують майбутні бакалаври міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій. При цьому слід зважати на факт їхнього “взаємозаміщення”, коли студенти пропонують близькі за характером і змістом дисципліни. Також була виявлена непорядкованість дисциплін (за

Таблиця 2.
Розподіл нормативних навчальних дисциплін різних циклів за “частотою викладання”, які вивчають студенти спеціальності “Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії” у ЗВО України

Рівень частоти викладання (у %)	Цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки	Цикл фундаментальної підготовки	Цикл професійної та практичної підготовки
Високий (100 – 80 %)	“Історія України”, “Українознавство” або “Актуальні питання історії та культури України”, “Історія міжнародних відносин” тощо	“Українська мова за професійним спрямуванням” або “Українська мова: практична стилістика ділових паперів”; “Філософія”, “Політологія”, “Правознавство”	“Вступ до спеціальності”, “Основи наукових досліджень”, “Міжнародні відносини”, “Теорія міжнародних відносин”, “Країнознавство”, “Дипломатичний протокол і етикет”, “Міжнародна інформація”, “Іноземна мова” (фахова і друга)
Середній (79 – 40 %)	“Основи економічної теорії”, “Історія політичних вчень”	“Інформатика”, “Основи світової політики”	“Зовнішня політика України”, “Дипломатична та консульська служба”, “Міжнародні системи та глобальний розвиток”, “Теорія і практика комунікацій”, “Інформаційно-аналітична діяльність в міжнародних відносинах”, “Міжнародні організації”, “Теорія і практика перекладу”
Низький (від 39 %)	“Основи педагогіки та психології”, “Зв’язки з громадськістю” тощо	“Політична географія”, “Історія дипломатії” тощо	“Національна безпека України”, “Зовнішня політика країн європейських країн”, “Міжнародні відносини та світова політика у XX – на початку XXI ст.”, “Політичний розвиток і політичні системи світу”, “Теорія і практика перекладу”

винятком українознавчих), які розробники освітніх програм і навчальних планів довільно відносять до різних циклів. Зокрема, “Українська мова за професійним спрямуванням” (“Українська мова: практична стилістика ділових паперів”), “Філософія”, “Політологія”, “Правознавство” та ін. часто пропонуються у циклах гуманітарної і соціально-економічної підготовки або професійної та практичної підготовки. А дисципліни “Вступ до спеціальності” і “Основи наукових досліджень”, “Країнознавство”, подекуди й “Історія міжнародних відносин”, “Дипломатичний протокол і етикет”, “Міжнародна інформація”, “Теорія міжнародних відносин” та ін. фігурують у циклах або гуманітарної і соціально-економічної, або професійної і практичної підготовки тощо.

Чимало нормативних навчальних дисциплін (“Політологія”, “Основи світової політики”, “Інформаційно-аналітична діяльність в міжнародних відносинах”, “Теорія і практика перекладу”, “Міжнародні організації” та ін.) пропонуються студентам як дисципліни вільного вибору. Їхній перелік, як свідчить акумулятивний аналіз ОПП і навчальних планів різних вишів, загалом становить понад 40 назв. А відбір зумовлюють такі взаємопов’язані обставини: а) основний профіль ЗВО і навчального підрозділу, де навчаються студенти за спеціальністю “Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії”; б) існування спеціальностей “Країнознавство”, “Міжнародна інформація”, “Міжнародні відносини” до їхнього злиття у 2015 р.; в) фахові можливості й уподобання науково-педагогічних працівників; г) існування спеціалізацій тощо.

Більш усталеним є набір компонент освітніх програм для магістрантів спеціальності “Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії”. Серед обов’язкових є перша або друга іноземні мови (100 %), “Методологія досліджень міжнародних відносин”, “Методика викладання у вищій школі” або “Педагогіка вищої школи” (до 80 %) та ін. Також часто пропонуються такі дисципліни, як “Аналіз та прогнозування зовнішньої політики”, “Міжнародні системи та глобальний розвиток”, “Проблеми сучасних міжнародних відносин та світової політики”, “Теорія та практика перекладу” або “Практикум перекладу” тощо.

Наповнення вибіркового блоку навчальних дисциплін для майбутніх магістрів-міжнародників зумовлюється тими ж обставинами, що і для бакалаврів. В окремих ЗВО він налічує від 10 до 30 назв предметів, серед яких поширеними є “Брендинг країн Європи”, “Глобалізація та

сучасний світовий порядок”, “Зовнішня політика країн Європи”, “Світові міграційні процеси”, “Інформаційні війни”, “Європейська інформаційна політика” та ін. До обов’язкових компонент ОПП підготовки майбутніх міжнародників усіх спеціальностей входили два види практик: для студентів-бакалаврів – навчальна і виробнича; для магістрантів – виробнича (перекладацька або інша) та переддипломна (аналітична). Їхня мета полягає у формуванні компетентностей, необхідних для ефективного виконання інноваційних завдань у сфері майбутньої професійної діяльності та поглиблення і закріплення теоретичних знань, здобутих у процесі гуманітарної, соціально-економічної, професійної підготовки. Згідно з навчальними планами підготовки бакалаврів практика проводиться у 4, 6 і 8 семестрах; навчальна в обсязі 270 год, перекладацька – 90 год.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Освітні програми, на основі яких укладаються навчальні плани, у концентрованому вигляді визначають зміст вищої освіти і професійної підготовки майбутніх фахівців-міжнародників. Структурно-функціональний аналіз показав, що ОПП спеціальності “Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії”, з одного боку, за багатьма параметрами відповідають стандартам проекту ТЮНІНГ (відповідність основним умовам, визначення профілю і рівня програми, загальних і фахових компетентностей, розроблення питань щодо кредитів і навантаження, аналіз ресурсів реалізації освітньої програми тощо). З іншого боку, подальшого вдосконалення потребує вибір нормативних навчальних дисциплін різних циклів, які опановують студенти, та з’ясування їхньої відповідності комплексу навчальних дисциплін, які пропонують вищі європейських країн майбутнім фахівцям-міжнародникам, що, до слова, є основною передумовою розвитку академічної мобільності. Предметом подальших досліджень може стати фаховий аналіз освітніх програм спеціальностей “Міжнародні економічні відносини” і “Міжнародне право” галузі знань “Міжнародні відносини” та проблема професійних компетентностей, якими оволодівають майбутні фахівці-міжнародники.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вступне слово до проекту ТЮНІНГ – гармонізація освітніх структур у Європі. Внесок університетів у Болонський процес // *Edukation and Cultura*. б/д. 108 с.
2. Закон України “Про вищу освіту” від 01.07.14 р. №1556-VII. *Голос України*. 2014. № 35-36. 1 вересня. Спецвипуск.

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ У ВІТЧИЗНЯНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

3. Примірний зразок освітньо-професійної програми [Лист Міністерства освіти і науки України керівникам вищих навчальних закладів. 2017 р.]. URL: www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/12526.

4. Розроблення рамок кваліфікацій в Україні аналітичний звіт 2015 Темпус-проект: 544524-TEMPUS-1-2013-1-PL-TEMPUS-SMHES. URL: tempusprj.onma.edu.ua/dlzone/qantus/qf_201450324.pdf

REFERENCES

1. Vstupne slovo do proektu TluNINH – harmonizatsiia osvitynih struktur u Yevropi. Vnesok universytetiv u Bolonskyi protses [Introduction to the Tjinging project – Harmonization of Educational Structures in Europe. Contribution of Universities to the Bologna Process]. *Edukation and Cultura*, p. 108. [in Ukrainian].

2. Zakon Ukrainy “Pro vyshchu osvitu” vid 01.07.14 r.

№ 1556-VII (2014). [Law of Ukraine “On Higher Education” dated 01.07.14, No. 1556-VII]. *Voice of Ukraine*, no. 35-36, 1st of September. Special issue. [in Ukrainian].

3. Prymirnyi zrazok osvityno-profesiinoi prohramy. Lyst Ministerstva osvity i nauky Ukrainy kerivnykam vyshchykh navchalnykh zakladiv. 2017 r. [A sample sample of the educational-professional program. Letter of the Ministry of Education and Science of Ukraine to the heads of higher educational institutions. 2017]. Available at: www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/12526. [in Ukrainian].

4. Rozroblennia ramok kvalifikatsii v Ukraini analitychnyi zvit 2015 Tempus-proekt: 544524-TEMPUS-1-2013-1-PL-TEMPUS-SMHES [Developing Qualifications Framework in Ukraine Analytical Report 2015 Tempus Project: 544524-TEMPUS-1-2013-1-PL-TEMPUS-SMHES]. Available at: tempusprj.onma.edu.ua/dlzone/qantus/qf_201450324.pdf [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 20.03.2019

УДК 378.147

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2019.171122>

Оксана Мойко, кандидат педагогічних наук, викладач кафедри математики, інформатики та методики їх викладання в початковій школі Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ У ВІТЧИЗНЯНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті розглянуто і проаналізовано особливості професійної підготовки вчителів інформатики в українських вишах. Охарактеризовано вимоги до особистості викладача як сучасного фахівця в галузі освіти. Обґрунтовано необхідність урізноманітнення педагогічних технологій, а також навчальних засобів фахової підготовки викладача інформатики, що сприятимуть удосконаленню його професійної компетентності відповідно до постійно зростаючих вимог сучасного інформаційного суспільства.

Ключові слова: професійна діяльність; вчитель інформатики; професійна компетентність; навчальний процес; інформаційні технології; засоби навчання; професійна підготовка.

Лит. 10.

Oksana Moyko, Ph.D. (Pedagogy), Lecturer of the Mathematics, Informatics and Teaching Methods at Elementary School Department Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

PROFESSIONAL TRAINING OF TEACHERS OF COMPUTER SCIENCE IN DOMESTIC HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

The article considers and analyzes the peculiarities of the professional training of teachers of informatics at Ukrainian universities. The requirements for the personality of the teacher as a modern specialist in the field of education are described. The necessity of diversification of pedagogical technologies, as well as educational means of professional training of the teacher of informatics, which will promote improvement of his professional competence in accordance with constantly growing requirements of the modern information society, is substantiated.

Today it is obvious that teachers of informatics are becoming a new formation of teachers, which are designed to meet the ever-increasing demands of the information society to teach the younger generation.

The modern teacher of informatics should take into account the rapid development of information technologies, new discoveries, the emergence of new methods of teaching, in accordance with them to constantly update their knowledge, improve skills and abilities, develop erudition. Of particular importance is the problem of preparing the future teacher of informatics in accordance with the requirements of modern society, which determine the professional level of this specialist.

We consider the professional training of the future teacher of computer science as a process of mastering sustainable, integrated, systemic knowledge in pedagogy, psychology, informatics, methods of teaching it and the ability to apply them in new situations, personality traits, ability to achieve significant results in professional